

Forray R. Katalin (Szerk.): *Society and Lifestyles – Hungarian Roma and Gypsy communities – magyarországi cigány/roma közösségek*, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2008.

A kiadvány a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszéke Gypsy Studies sorozatának 21. köteteként született meg Forray R. Katalin szerkesztésében. A könyv a litván Europarama gondozásában álló SAL – Society and Lifestyles címet viselő kutatás keretében került megszerkesztésre. A program 2006 januárjától 2009 decemberéig tartó időszakot öleli fel.

A projektben tíz európai ország között Magyarország is részt vesz a PTE Romológia Tanszékének képviselésével. A többi kutatócsoport, összesen tizenöt, a következő intézményekben működik: Vytautas Magnus University, Lithuania (VMU), Europarama, Lithuania (EP), Institute of Lithuanian Scientific Society, Lithuania (MSI), University of Central Lancashire, United Kingdom (UCLAN), University of SS. Cyril and

Methodius in Trnava Slovakia (UCM), Tallinn University, Estonia (TLU), Daugavpils University, Latvia (DU), University of Pécs, Hungary (UofPecs), Warsaw Agricultural University, Poland (WAU), Dunarea de Jos University of Galati, Romania, (UGAL), University of Warwick, United Kingdom (UW), University of Salford, United Kingdom (USAL), Centre for Analytic Studies and Development, Russia (CASD), Scientific Research Centre Region, Russia (SRC Region), Centre of Sociological, Political and Psychological Analysis and Investigations, Moldova (CIVIS).

A kutatás a társadalomtudományok körébe tartozik, a kelet-európai kisebbségi közösségek különböző világnézeteit és értékeit vizsgálja. Többek között arra keresi a választ, hogy ezen szubkulturális csoportok miként jönnek létre, milyen szimbólumokkal rendelkeznek, hogyan működnek. A kutatott közösségek három fő csoportba sorolhatók: „Taste” subcultures, New Religious Movements és Ethnic/Religious groups. A különböző országok kutatócsoportjai különböző közösségeket vizsgálnak, mint pl.: neo-pogányok, neo-hindu csoportok; muszlim-, radikális muszlim- és cigány/roma közösségek; hippik, punkok, skinheadek, euro-indiánok, hip-

hop rajongók, droghasználók, radikális politikai csoportok. A kutatás célja az, hogy erősödjön a tolerancia és a szociális harmonizáció.

A kötet a magyarországi cigányság helyzetét mutatja be több megközelítésből, kitérve területi-szociológiai jellemzésükre, tárgyalva a magyarországi beás nyelv oktatási és nyelvtervezési kérdéseit, bemutatva a Baranya megyei cigány nyelveket és a cigány gyermekek oktatási helyzetét, vagyis az együttműködésre épülő inkluzív iskolát. A tanulmányok a tanszéken oktató tanárok (Cserti Csapó Tibor, Lakatos Szilvia, Pálmainé Orsós Anna és Varga Aranka) írásai.

A könyv első oldalain Forray R. Katalin ismerteti a kutatást, bemutatja a kutatócsoportokat. Ezután következik a kutatás módszertanának leírása. Ezt követi a négy fő fejezetet alkotó tanulmányok sora.

Elsőként Pálmainé Orsós Anna írását olvashatjuk, melyben a szerző a magyarországi beás nyelv oktatási és nyelvtervezési kérdéseivel, a magyarországi cigány kisebbség nyelveinek – a romani és a beás – helyzetével foglalkozik, ezen belül elsősorban a beás nyelvvel kapcsolatos oktatási, nyelvpolitikai és nyelvi tervezési problémákat és feladatokat vizsgálja. A tanulmány ismerteti a magyarországi cigány nyelvekkel kapcsolatos szociolingvisztikai jellegű kutatásokat és a cigány nyelvek magyarországi sajátos iskolai helyzetét.

Ezt követi Labodáné Lakatos Szilvia munkája, melyben a szerző a Baranya megyei cigány nyelvekről ír, és azt próbálja bizonyítani, hogy a Baranya megyei cigány nyelvekről, mint anyanyelvek

használatáról, a nyelv ismeretéről nem állnak rendelkezésünkre reprezentatív szociológiai és/vagy szociolingvisztikai kutatások. A rendelkezésre álló néprajzi gyűjtések és tudományos kutatások néhány igen aktív kutató munkájának eredményeként születtek, bár elmondható, hogy még igen kis számban vannak jelen publikációk e témában.

A harmadik fejezetben, Varga Aranka írásában a cigány gyerekek oktatásáról olvashatunk, melyben a szerző az inkluzív oktatásról, nevelésről ír. A szerző kiemelkedő jelentőségűnek tartja az együttműködésre épülő inkluzív nevelést. Igen nagy jelentőségű azon intézmények kialakítása, fenntartása és folyamatos fejlesztése, ahol a diák egyedisége szerepet kap, mely intézmények mintát adhatnak, adnak a társadalmi inklúzióhoz. Az inkluzív – minőségi – oktatási környezet pedig elképzelhetetlen a multikulturális nevelés szemléletének érvényesülése nélkül.

Végül Cserti Csapó Tibor ad területi-szociológiai jellemzést a magyarországi cigány népeességről, a mai magyarországi cigányság területi elhelyezkedését, ennek történetiségét, problematikáját elemzi. A szerző ír a magyarországi cigány népeesség letelepedettségéről, földrajzi-területi elhelyezkedéséről, a területi elhelyezkedésre ható okokról, a cigányság területi megoszlásáról, a cigányság elhelyezkedéséről a Dél-Dunántúlon, a cigányság településtípusairól, migrációs folyamatokról és szegregációs jelenségekről is. Tanúi lehetünk a magyarországi cigányság néhány évszázaddal ezelőtti helyváltoztató, vándorló

életmódja helyhez kötött életmóddá alakulásának.

A kutatás interjúk, kérdőívek felvételéből és azok elemzéséből, szakirodalmak gyűjtéséből, elemzéséből és médiaelemzésből áll. Jelen kiadvány a kutatással kapcsolatos első kötetünk, melyet másik két könyv, az interjúk és kérdőívek feldolgozása, elemzése követ majd.

A kötetet mindenkinek ajánljuk, de elsősorban azoknak, akik az ilyen és hasonló jellegű témák iránt érdeklődnek.

Az egész kutatásnak és a könyvnek is célja a társadalom sokszínűségének felmutatása, a szubkulturák iránti tolerancia növelése, a kisebbségek és a többség közötti párbeszéd, együttműködés akadályainak elhárítása.

A kötet beszerezhető a Pécsi Tudományegyetem Romológia és Nevelés-szociológia Tanszékén.

BALÁZSOVICS MÓNIKA

Nagy József, *Kompetenciaalapú kritériumorientált pedagógia* (Szeged: Mozaik Kiadó, 2007.)

Az utóbbi évek pedagógiai kutatásai szerint közoktatási rendszerünk nem csökkentti, hanem egyenesen növeli a tanulók közötti fejlettségbeli különbségeket. A hagyományos ismeretalapú pedagógiai kultúra képtelen az eredményességgel, esélyegyenlőséggel szembeni egyre növekvő igények kielégítésére.

A jelentkező problémák miatt elengedhetetlen a megoldás keresése.

Nagy József kötete, mely az ismeret dominanciájú pedagógiai kultúra problémáiról, valamint a kompetencia dominanciájú pedagógiai kultúra lehetőségeiről publikált tanulmányok gyűjteménye, a szegedi pedagógiai kutatóműhelyben elvégzett több mint három évtizedes kutatómunka eredményeinek felhasználásával készült.

A könyv ezért hiánypótló. Újszerű tartalmának könnyebb feldolgozása érdekében vázlatos tartalomjegyzékkel indul, melyet a nagyobb részek bevezetésekor rövid tartalmi összefoglaló és részletes tartalomjegyzék tesz áttekinthetőbbé.

A szerző bevezetőjében felvázolja azt a riasztó képet, mely szerint a hagyományos oktatás képtelen megbirkózni napjaink exponenciálisan növekvő ismeretanyagával, a tanulók közötti szélsőséges különbségekkel, az eredményességgel és hatékonysággal szemben jelentkező igények teljesítésével.

Feltételezése szerint az alakulóban levő kompetenciaalapú kritériumorientált pedagógiai kultúra nyitja meg az utat az új helyzet kihívásaira adható válaszok keresése előtt.

A gyűjteményes kötet három fő részében, 24 fejezetben olvashatók az erre vonatkozó tanulmányok. Elméleti alapokat és fogalomrendszerbeli segítséget nyújt a megértéshez a 3., 5. és 19. fejezet.

Az első fő rész napjaink problémáival, a kihívásokkal és a válaszlehetőségekkel foglalkozik. Első fejezete érzéletes példákkal szemlélteti a jelenlegi csődhelyzetet.